

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Kinga Sternik

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego

w sprawie **H. M.**

skazanego z art. 173 § 4 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 6 czerwca 2024 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 29 czerwca 2023 r., sygn. akt II AKa 166/23,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie

z dnia 3 lutego 2023 r., sygn. akt II K 43/20,

**I. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę oskarżonego przekazuje
Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym;**

**II. zarządza zwrócenie oskarżonemu uiszczonej opłaty od kasacji
w kwocie 750 (siedemset pięćdziesiąt) złotych.**

Barbara Skoczowska

Jarosław Matras

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

[PGW]

UZASADNIENIE

H. M. został oskarżony o to, że:

w dniu 2 września 2019 r. w Ś., rejonu nowosądeckiego, umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym i nieumyślnie spowodował katastrofę w ruchu lądowym zagrażającą życiu i zdrowiu wielu osób, tj. J. W., T. Ś., T. I., D. P., K. F., K. Z., M. K., D. C., M. K., R. B., B. G., M. O., K. K., M. O., Ł. W., E. T., S. L., P. Ś., M. W., M. B., K. Z., D. R., J. R., P. P., K. B., A. P., A. O., P. B., M. S., M. Z., M. G., D. C., M. O., G. P. i B. L., w ten sposób, że kierując pojazdem ciężarowym marki S. o nr rej. [...] na drodze powiatowej nr [...], nie dostosował taktyki i techniki jazdy do panujących warunków drogowych oraz prowadził pojazd z nadmierną prędkością, wyższą o około 17 km/h od administracyjnie dopuszczalnej i niezapewniającą panowania nad pojazdem oraz wydłużającą drogę hamowania pojazdu o około 20 metrów, zmierzając do uniknięcia zderzenia z zatrzymującym się, poprzedzającym go pojazdem marki O. o nr rej. [...], wykonującym manewr skrętu w lewo, przekroczył linię oddzielającą pasy jezdni, zjechał na przeciwny pas ruchu i uderzył w nadjeżdżający z naprzeciwka autobus marki M. o nr rej. [...], w którym znajdowało się 35 osób, i doprowadził do zderzenia wymienionych pojazdów oraz uderzenia pojazdu marki S. o nr rej. [...], w którym podróżowały dwie osoby, a którego kierujący nie miał możliwości wykonania manewru obronnego, w poruszający się bezpośrednio przed nim autobus marki M. o nr rej. [...], w wyniku czego pasażerowie tego pojazdu T. I., T. K. oraz M. B. w następstwie odniesionych obrażeń zmarli po przewiezieniu do szpitala, kierujący autobusem marki M. J. W. doznał obrażeń w postaci wieloodłamowych złamań w obrębie twarzoczaszki z objęciem przedniego dołu czaszki i ściany bocznej lewej zatoki klinowej oraz struktur prawego dołu skrzydłowo-podniebiennego, złamania ściany przedniej i tylnej zatoki czołowej, drobnych ognisk krwotocznych w płatach czołowych, obustronnego zwężenia rowków mózgowych w okolicach czołowo- ciemieniowych, ogniska krwotocznego na sklepiści prawej półkuli mózgu przysierpowo, stłuczenia obu płuc z

niewydolnością oddechową, wieloodłamowego, przestawowego otwartego złamania dystalnego odcinka kości piszczelowej lewej, złamania w obrębie 1/3 środkowej strzałki lewej oraz w obrębie kostki bocznej, przestawowych złamań nasady i przynasady bliższej prawej kości piszczelowej prawej, pasażer tego pojazdu T. Ś. doznał obrażeń w postaci odmy płucnej po stronie prawej z cechami odmy prężnej, urazowego zerwania mięszu płuca prawego z krwotokiem do jamy opłucnowej i wstrząsem krwotocznym, obustronnego stłuczenia płuc, wielopoziomowych złamań żeber prawych od II do X, wieloodłamowego złamania prawej łopatki, wieloodłamowego otwartego złamania łuski kości czołowej z objęciem ścian przedniej i tylnej zatoki czołowej i wpuklaniem się fragmentu kostnego wewnątrzczaszkowo (w okolicy czołowej prawej) na głębokość do 12 mm, złamania ściany bocznej lewej zatoki klinowej, wieloodłamowego złamania w obrębie przedniego dołu czaszki i twarzoczaszki, krwi w zatokach obocznych nosa i komórkach sitowia, licznych ognisk krwotocznych w płatach czołowych obustronnie ze zwężeniem rowków mózgowych, śladu krwi w rowkach mózgowych tej okolicy, krwiaka przymózgowego w okolicy czołowej prawej szerokości do 5 mm, które to obrażenia spowodowały u wymienionych chorobę realnie zagrażającą życiu w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.k., natomiast pasażerka tego pojazdu R. B. doznała obrażeń w postaci rany tłuczonej czoła, krwawienia pourazowego w okolicy lewego płata czołowego, złamania wielomiejscowego żuchwy, złamania bocznej ściany zatoki szczękowej, pasażer tego pojazdu M. K. doznał obrażeń w postaci złamania kości twarzoczaszki, złamania kości łokciowej prawej, pasażer tego pojazdu B. G. doznał obrażeń w postaci złamania części centralnej szczęki z wyłamaniem zęba siekacza 1 po prawej stronie, niestabilności siekacza po stronie lewej oraz stłuczenia barku lewego, pasażer tego pojazdu K. K. doznał obrażeń w postaci złamania obojczyka lewego oraz skręcenia stawu łokciowego prawego, pasażer tego pojazdu M. O. doznał obrażeń w postaci rany wargi dolnej oraz złamania paliczków podstawnych palców od III do V ręki lewej, pasażerka tego pojazdu D. P. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy, złamania trzonu kości ramiennej lewej, złamania kości krzyżowej, odmy pourazowej prawostronnej, złamania kłykcia bocznego kości piszczelowej prawej oraz awulsyjnego złamania przyczepu udowego MC kolana prawego, pasażer tego pojazdu K. Z. doznał obrażeń w postaci złamania nasady

dalszej kości promieniowej lewej oraz stłuczenia uda prawego, pasażerka tego pojazdu P. Ś. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy, rany szarpanej twarzy, ran powierzchownych i otarcia naskórka, wstrząśnienia mózgu oraz złamania obojczyka lewego, pasażer tego pojazdu J. R. doznał obrażeń w postaci złamania nasady dalszej kości promieniowej lewej, które to obrażenia skutkowały u wymienionych naruszeniem czynności narządów ciała na okres powyżej 7 dni w rozumieniu art. 157 § 1 k.k., natomiast pasażer tego pojazdu M. O. doznał obrażeń w postaci rany tłuczonej nosa oraz złamania nosa, pasażerka tego pojazdu K. F. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy oraz otarcia naskórka brody, pasażer tego pojazdu M. K. doznał obrażeń w postaci stłuczenia głowy oraz wstrząśnienia mózgu, pasażer tego pojazdu K. Z. doznał obrażeń w postaci stłuczenia głowy, wyłamania siekaczy po prawej stronie, stłuczenia barku lewego, ran twarzy i ucha lewego oraz stłuczenia ucha lewego, pasażer tego pojazdu Ł. W. doznał obrażeń w postaci stłuczenia kolana prawego, pasażerka tego pojazdu D. C. doznała obrażeń w postaci skręcenia stawu biodrowego lewego, stłuczenia klatki piersiowej oraz stłuczenia przedramienia lewego, pasażer tego pojazdu M. S. doznał obrażeń w postaci stłuczenia głowy, wstrząśnienia mózgu oraz stłuczenia uda i podudzia lewego, pasażerka tego pojazdu S. L. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy i kolana prawego, wstrząśnienia mózgu, rany tłuczonej brody i rany szarpanej przedsionka jamy ustnej oraz rany szarpanej brody i śluzówki wargi dolnej, pasażer tego pojazdu M. B. doznał obrażeń w postaci stłuczenia kręgosłupa szyjnego, rany ciętej okolicy oczodołu prawego, powieki górnej i dolnej oraz rany ciętej okolicy czołowej, pasażer tego pojazdu E. T. doznał obrażeń w postaci stłuczenia głowy, stłuczenia klatki piersiowej, skręcenia odcinka szyjnego kręgosłupa oraz stłuczenia okolicy lędźwiowej kręgosłupa, pasażer tego pojazdu P. P. doznał obrażeń w postaci złamania kości nosowych oraz stłuczenia i powierzchownych urazów twarzy, pasażer tego pojazdu P. B. doznał obrażeń w postaci stłuczenia tułowia i podudzia lewego, pasażerka tego pojazdu A. O. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy, stłuczenia podudzia lewego oraz stłuczenia barku lewego, pasażer tego pojazdu D. C. doznał obrażeń w postaci stłuczenia nosa oraz stłuczenia odcinka szyjnego kręgosłupa, pasażerka tego pojazdu M. W. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy, nosa, ramienia prawego, kolana prawego i podudzia lewego, wstrząśnienia mózgu oraz

otarcia skóry ramienia prawego i kolana prawego, pasażer tego pojazdu K. B. doznał obrażeń w postaci ogólnych potłuczeń, pasażer tego pojazdu A. P. doznał obrażeń w postaci stłuczenia głowy, pasażerka tego pojazdu D. R. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy, skręcenia kręgosłupa szyjnego, licznych ran ciętych i tłuczonych czoła i policzka po stronie prawej, ramienia prawego, nadgarstka prawego oraz podudzia prawego, a także ran powłok głowy, które to obrażenia skutkowały u wymienionych naruszeniem czynności narządów ciała na okres poniżej 7 dni w rozumieniu art. 157 § 2 k.k., tj. o przestępstwo z art. 173 § 4 k.k.

Wyrokiem z dnia 3 lutego 2023 r., sygn. akt II K 43/20, Sąd Okręgowy w Tarnowie uznał oskarżonego H. M. za winnego tego, że w dniu 2 września 2019 r. w Ś., województwa m., nieumyślnie spowodził katastrofę w ruchu lądowym, zagrażającą życiu i zdrowiu wielu osób, tj. J. W., T. Ś., T. I., D. P., K. F., K. Z., M. K., D. C., M. K., R. B., B. G., M. O., K. K., M. O., Ł. W., E. T., S. L., P. Ś., M. W., M. B., K. Z., D. R., J. R., P. P., K. B., A. P., A. O., P. B., M. S., M. Z., M. G., D. C., M. O., G. P. i B. L., w ten sposób, że kierując samochodem ciężarowym marki S. o numerze rejestracyjnym [...] na drodze powiatowej numer 1544K, nieumyślnie naruszył zasadę ostrożności - regułę bezpieczeństwa w ruchu lądowym, w ten sposób, że prowadził wymieniony pojazd z nadmierną prędkością, wyższą o 14 km/h od administracyjnie dopuszczalnej w tym miejscu, i niezapewniając bezpiecznego uczestnictwa w tym czasie i miejscu w komunikacji zmechanizowanej, wydłużając drogę hamowania, a nadto umyślnie naruszył zasadę ostrożności - regułę bezpieczeństwa w ruchu lądowym, w ten sposób, że nienależycie obserwował przedpole jazdy, to jest zdarzenia rozgrywające się przed jego pojazdem na pasie jezdni, którym się poruszał, w efekcie czego dążąc do uniknięcia zderzenia z zatrzymującym się, poprzedzającym prowadzony przez niego samochód ciężarowy, pojazdem, którego zachowanie na drodze wynikało z podejmowania przez innego, w kolumnie pojazdów, kierującego samochodem osobowym, prawidłowego manewru skrętu w lewo, przekroczył linię oddzielającą pasy jezdni, zjechał na przeciwny pas ruchu i uderzył w nadjeżdżający z naprzeciwka autobus marki M. [...] o numerze rejestracyjnym [...], w którym znajdowało się 35 osób, i doprowadził do zderzenia wymienionych pojazdów oraz uderzenia pojazdu marki S. o numerze rejestracyjnym [...], w którym podróżowały dwie osoby, a którego kierujący nie miał możliwości

wykonania manewru obronnego, w poruszający się bezpośrednio przed nim autobus marki M. [...] o numerze rejestracyjnym [...], w wyniku czego pasażerowie autobusu: T. I., T. K. oraz M. B. w następstwie odniesionych obrażeń ciała zmarli po przewiezieniu do szpitala, przy czym odpowiedzialność oskarżonego za naruszenie dóbr osobistych tych pokrzywdzonych, z racji niekorzystania przez nich z pasów bezpieczeństwa, ogranicza się do następstw w postaci naruszenia czynności narządów ciała na okres powyżej 7 dni, kierujący autobusem marki M. J. W. doznał obrażeń w postaci wieloodłamowych złamań w obrębie twarzoczaszki z objęciem przedniego dołu czaszki i ściany bocznej lewej zatoki klinowej oraz struktur prawego dołu skrzydłowo-podniebiennego, złamania ściany przedniej i tylnej zatoki czołowej, drobnych ognisk krwotocznych w płatach czołowych, obustronnego zwężenia rowków mózgowych w okolicach czołowo-ciemieniowych, ogniska krwotocznego na sklepiści prawej półkuli mózgu przysierpowo, stłuczenia obu płuc z niewydolnością oddechową, wieloodłamowego, przestawowego otwartego złamania dystalnego odcinka kości piszczelowej lewej, złamania w obrębie 1/3 środkowej strzałki lewej oraz w obrębie kostki bocznej, przestawowych złamań nasady i przynasady bliższej prawej kości piszczelowej prawej, które to obrażenia spowodowały u wymienionego chorobę realnie zagrażającą życiu w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.k., pasażer tego pojazdu T. Ś. doznał obrażeń w postaci odmy płucnej po stronie prawej z cechami odmy prężnej, urazowego zerwania mięszu płuca prawego z krwotokiem do jamy opłucnowej i wstrząsem krwotocznym, obustronnego stłuczenia płuc, wielopoziomowych złamań żeber prawych od II do X, wieloodłamowego złamania prawej łopatki, wieloodłamowego otwartego złamania łuski kości czołowej z objęciem ścian przedniej i tylnej zatoki czołowej i wpuklaniem się fragmentu kostnego wewnątrzczaszkowo (w okolicy czołowej prawej) na głębokość do 12 mm, złamania ściany bocznej lewej zatoki klinowej, wieloodłamowego złamania w obrębie przedniego dołu czaszki i twarzoczaszki, krwi w zatokach obocznych nosa i komórkach sitowia, licznych ognisk krwotocznych w płatach czołowych obustronnie ze zwężeniem rowków mózgowych, śladu krwi w rowkach mózgowych tej okolicy, krwaka przymózgowego w okolicy czołowej prawej szerokości do 5 mm, które to obrażenia spowodowały u wymienionego chorobę realnie zagrażającą życiu w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.k., przy czym

odpowiedzialność oskarżonego za naruszenie dóbr osobistych T. Ś. z racji niekorzystania przez niego z pasów bezpieczeństwa, ogranicza się do następstw w postaci naruszenia czynności narządów ciała na okres powyżej 7 dni, natomiast pasażerka tego pojazdu R. B. doznała obrażeń w postaci rany tłuczonej czoła, krwawienia pourazowego w okolicy lewego płata czołowego, złamania wielomiejscowego żuchwy, złamania bocznej ściany zatoki szczękowej, pasażer tego pojazdu M. K. doznał obrażeń w postaci złamania kości twarzoczaszki, złamania kości łokciowej prawej, pasażer tego pojazdu B. G. doznał obrażeń w postaci złamania części centralnej szczęki z wyłamaniem zęba siekacza 1 po prawej stronie, niestabilności siekacza po stronie lewej oraz stłuczenia barku lewego, pasażer tego pojazdu K. K. doznał obrażeń w postaci złamania obojczyka lewego oraz skręcenia stawu łokciowego prawego, pasażer tego pojazdu M. O. doznał obrażeń w postaci rany wargi dolnej oraz złamania paliczków podstawnych palców od III do V ręki lewej, pasażerka tego pojazdu D. P. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy, złamania trzonu kości ramiennej lewej, złamania kości krzyżowej, odmy pourazowej prawostronnej, złamania kłykcia bocznego kości piszczelowej prawej oraz awulsyjnego złamania przyczepu udowego MC kolana prawego, pasażer tego pojazdu K. Z. doznał obrażeń w postaci złamania nasady dalszej kości promieniowej lewej oraz stłuczenia uda prawego, pasażerka tego pojazdu P. Ś. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy, rany szarpanej twarzy, ran powierzchownych i otarcia naskórka, wstrząśnienia mózgu oraz złamania obojczyka lewego, pasażer tego pojazdu J. R. doznał obrażeń w postaci złamania nasady dalszej kości promieniowej lewej, które to obrażenia skutkowały u wymienionych naruszeniem czynności narządów ciała na okres powyżej 7 dni w rozumieniu art. 157 § 1 k.k., natomiast pasażer tego pojazdu M. O. doznał obrażeń w postaci rany tłuczonej nosa oraz złamania nosa, pasażerka tego pojazdu K. F. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy oraz otarcia naskórka brody, pasażer tego pojazdu M. K. doznał obrażeń w postaci stłuczenia głowy oraz wstrząśnienia mózgu, pasażer tego pojazdu K. Z. doznał obrażeń w postaci stłuczenia głowy, wyłamania siekaczy po prawej stronie, stłuczenia barku lewego, ran twarzy i ucha lewego oraz stłuczenia ucha lewego, pasażer tego pojazdu Ł. W. doznał obrażeń w postaci stłuczenia kolana prawego, pasażerka tego pojazdu D. C. doznała obrażeń w postaci skręcenia stawu

biodrowego lewego, stłuczenia klatki piersiowej oraz stłuczenia przedramienia lewego, pasażer tego pojazdu M. S. doznał obrażeń w postaci stłuczenia głowy, wstrząśnienia mózgu oraz stłuczenia uda i podudzia lewego, pasażerka tego pojazdu S. L. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy i kolana prawego, wstrząśnienia mózgu, rany tłuczonej brody i rany szarpanej przedsionka jamy ustnej oraz rany szarpanej brody i śluzówki wargi dolnej, pasażer tego pojazdu M. B. doznał obrażeń w postaci stłuczenia kręgosłupa szyjnego, rany ciętej okolicy oczodołu prawego, powieki górnej i dolnej oraz rany ciętej okolicy czołowej, pasażer tego pojazdu E. T. doznał obrażeń w postaci stłuczenia głowy, stłuczenia klatki piersiowej, skręcenia odcinka szyjnego kręgosłupa oraz stłuczenia okolicy lędźwiowej kręgosłupa, pasażer tego pojazdu P. P. doznał obrażeń w postaci złamania kości nosowych oraz stłuczenia i powierzchownych urazów twarzy, pasażer tego pojazdu P. B. doznał obrażeń w postaci stłuczenia tułowia i podudzia lewego, pasażerka tego pojazdu A. O. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy, stłuczenia podudzia lewego oraz stłuczenia barku lewego, pasażer tego pojazdu D. C. doznał obrażeń w postaci stłuczenia nosa oraz stłuczenia odcinka szyjnego kręgosłupa, pasażerka tego pojazdu M. W. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy, nosa, ramienia prawego, kolana prawego i podudzia lewego, wstrząśnienia mózgu oraz otarcia skóry ramienia prawego i kolana prawego, pasażer tego pojazdu K. B. doznał obrażeń w postaci ogólnych potłuczeń, pasażer tego pojazdu A. P. doznał obrażeń w postaci stłuczenia głowy, pasażerka tego pojazdu D. R. doznała obrażeń w postaci stłuczenia głowy, skręcenia kręgosłupa szyjnego, licznych ran ciętych i tłuczonych czoła i policzka po stronie prawej, ramienia prawego, nadgarstka prawego oraz podudzia prawego, a także ran powłok głowy, które to obrażenia skutkowały u wymienionych naruszeniem czynności narządów ciała na okres nie dłuższy niż 7 dni w rozumieniu art.157 § 2 k.k., to jest występku z art.173 § 2 k.k. i art. 177 § 2 k.k. i art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na mocy art. 177 § 2 k.k. w zw. z art.11 § 3 k.k. wymierzył mu karę roku i miesięcy pozbawienia wolności. Nadto wyrokiem tym orzeczono wobec oskarżonego środek kamy w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres czterech lat oraz rozstrzygnięto o zaliczeniu na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności i środka karnego odpowiednio okresów rzeczywistego pozbawienia wolności oskarżonego i zatrzymania prawa jazdy.

Wyrokiem tym obciążono oskarżonego zwrotem wydatków wyłożonych na pomoc prawną z wyboru przez oskarżycieli posiłkowych oraz kwotą 30.565,69 zł. tytułem części wydatków, zwalniając go od obowiązku zapłaty pozostałych wydatków oraz opłaty.

Apelacje w tej sprawie wnieśli prokurator i obrońca oskarżonego.

Oskarżyciel publiczny zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego zarzucając mu:

„błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na nieuprawnionym przyjęciu, że zajęcie pozycji siedzącej przez pasażerów autobusu marki M. M. [...] o nr rej. [...], tj. T. Ś., T. K.. T. I., a nadto prawidłowe zapięcie pasów bezpieczeństwa przez wymienionych pasażerów oraz przez M. B., gwarantowało odniesienie obrażeń co najwyżej powodujących rozstrój zdrowia na czas powyżej 7 dni i nie spowodowałoby skutku w postaci śmierci T. I., T. K. oraz M. B., a u pokrzywdzonego T. Ś. ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci choroby realnie zagrażającej życiu, które z kolei doprowadziło do uznania, że odpowiedzialność oskarżonego H. M. za naruszenie dóbr osobistych tych pokrzywdzonych, z racji niekorzystania przez nich z pasów bezpieczeństwa, ogranicza się do następstw w postaci naruszenia czynności narządów ciała na okres powyżej 7 dni”.

Stawiając ten zarzut skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez zakwalifikowanie zachowania przypisanego oskarżonemu H. M. z art. 173 § 4 k.k. i wymierzenie mu kary sześciu lat pozbawienia wolności oraz środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres ośmiu lat.

Z kolei w apelacji obrońcy oskarżonego, skierowanej przeciwko całości rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego w Tarnowie, podniesiono zarzuty:

- błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, które miało wpływ na treść wyroku, polegającego na ustaleniu, że H. M. umyślnie nie obserwował jezdni, a więc umyślnie naruszył regułę ostrożności w ruchu drogowym jednocześnie - pochłonięty innymi sprawami, nie zwracał również uwagi na zdarzenia rozgrywające się bezpośrednio przed jego pojazdem (s. 7 uzasadnienia wyroku), podczas gdy z obiektywnego dowodu w postaci odczytu tarczy tachografu

samochodu S. wynika, że na ostatnim zbadanym odcinku przed zdarzeniem 600 metrów oskarżony jechał prawidłowo, a o wypadku zdecydowało zagapienie się trwające maksymalnie 2 sekundy,

- rażącej niewspółmierności orzeczonej kary pozbawienia wolności oraz środka karnego (rozwiniecie tego zarzutu jest zbyteczne z uwagi na zarzuty kasacji – uw. SN),

- naruszenia prawa procesowego w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach (rozwijanie treści zarzutu jest zbyteczne z uwagi na zarzuty kasacji – uw. SN).

Wskazując na te uchybienia obrońca wniósł *„o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmianę opisu czynu przypisanego oskarżonemu poprzez przyjęcie, że (...) „nieumyślnie naruszył regułę ostrożności - regułę bezpieczeństwa w ruchu lądowym, w ten sposób, że nienależycie obserwował przedpole jazdy, to jest zdarzenia rozgrywające się przed jego pojazdem na pasie jezdni, którym się poruszał (...)” (s. 5 wyroku), a w konsekwencji, na podstawie art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. zmianę pkt I zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie kary 1 roku pozbawienia wolności, a następnie, na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. warunkowe zawieszenie jej wykonania na okres próby wynoszący trzy lata oraz, na podstawie art. 72 § 1 pkt 1 k.k., orzeczenie obowiązku probacyjnego w postaci zobowiązania oskarżonego do informowania sądu o przebiegu okresu próby co 6 miesięcy; oraz uchylenie środka karnego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych względnie orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów określonego rodzaju, to jest takich, dla których wymagane jest prawo jazdy kategorii C bądź C+E”.*

Obrońca sformułował także wnioski alternatywne.

Po rozpoznaniu tych apelacji, Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 29 czerwca 2023 r., sygn. akt II AKa 166/23, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że przyjął, iż oskarżony nieumyślnie naruszył zasadę ostrożności - regułę bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że nienależycie obserwował przedpole jazdy oraz wyeliminował z opisu przypisanego oskarżonemu czynu ustalenie o ograniczeniu zakresu jego odpowiedzialności za skutki co do: T. I., T. K., M. B. i T. Ś. tylko do odpowiedzialności za naruszenie czynności ich narządów ciała na okres powyżej 7 dni, przyjmując w to miejsce, że oskarżony swoim działaniem spowodował następstwa w postaci śmierci T. I., T. K. i M. B. oraz chorobę realnie

zagrożającą życiu w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.k. u T. Ś. i czyn ten zakwalifikował jako przestępstwo z art. 173 § 4 k.k., przyjmując ten przepis za podstawę wymierzonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

W złożonej kasacji, obrońca H. M. zaskarżył w całości prawomocny wyrok, zarzucając temu wyrokowi:

„1. *Rażące naruszenie prawa procesowego to jest art. 427 § 2 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 434 § 1 pkt 3 k.p.k. poprzez rozpoznanie zarzutu oskarżyciela publicznego nie jako zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych (a tak został *expressis verbis* sformułowany), a jako zarzutu naruszenia prawa materialnego; ale także poprzez wyjście poza granice zaskarżenia i dokonanie oceny dowodów w postaci opinii biegłego sądowego M. W. (k. 17-18 uzasadnienia) i ich zdyskwalifikowanie jako dowodów przydatnych do czynienia ustaleń w sprawie mimo braku zarzutu apelacyjnego w tym zakresie; a w konsekwencji orzeczenie na niekorzyść oskarżonego poza granicami uchybień podniesionych w apelacji oskarżyciela publicznego.*

2. *Rażące naruszenie prawa 7 k.p.k. w zw. z art. 433 § 1 k.p.k. poprzez błędną ocenę dowodów w postaci opinii ustnych i pisemnych biegłego lekarza sądowego M. W. polegającą na podniesieniu przez Sąd Apelacyjny sprzeczności pomiędzy opiniami tego biegłego z 14 grudnia 2022 r. (pisemna opinia uzupełniająca) oraz 19 grudnia 2022 r. (ustna opinia uzupełniająca złożona podczas rozprawy) a w konsekwencji zdyskwalifikowaniu tych opinii jako podstaw ustalenia stanu faktycznego w sprawie podczas gdy zauważona przez Sąd Apelacyjny sprzeczność dotyczy osób, których obrażenia nie miały wpływu na kwalifikację prawną czynu przypisanego skazanemu, albowiem opinia z 14 grudnia 2022 r. dotyczyła pokrzywdzonych, którzy odnieśli obrażenia ciała kwalifikowane z art. 157 § 1 k.k. i w ogóle nie dotyczyła osób, które zmarły czy odniosły ciężki uszczerbek na zdrowiu (I), a nadto jest to sprzeczność pozorna, która została wyjaśniona przez biegłego na rozprawie 19 grudnia 2022 r.*

3. *Rażące naruszenie prawa materialnego to 173 § 4 k.k. poprzez jego oczywiście błędną wykładnię to obiektywne przypisanie skutku w postaci śmierci trzech osób (T. K., T. I., M. B.) oraz ciężkiego uszczerbku T. Ś. na zdrowiu w oparciu*

o test warunku sine qua non, która to teoria została zdyskwalifikowana w piśmiennictwie i orzecznictwie, podczas gdy osoby te nie miały zapiętych pasów bezpieczeństwa i stały podczas jazdy pomimo możliwości zajęcia miejsc siedzących, co powoduje, że zaistniała negatywna przesłanka obiektywnego przypisania skutku w postaci kolizji odpowiedzialności za skutek i naruszenia przez pokrzywdzonych reguł bezpieczeństwa w ruchu istotnie wpływających na odniesione przez nich obrażenia, co winno prowadzić do wniosku, iż skutków tych, na płaszczyźnie normatywnej, przypisać oskarżonemu nie można”.

Stawiając te zarzuty obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na kasację obrońcy skazanego, zarówno Prokurator Okręgowy w Nowym Sączu jak i pełnomocnicy oskarżycieli posiłkowych D. P., M. S., R. B., R. I. i J. W. wnieśli o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w zakresie zarzutu wskazanego w pkt 3. Niezasadny okazał się zarzut wskazany w pkt 1 kasacji, zaś uchybienie opisane w pkt 2 kasacji potwierdziło się i miało wprawdzie charakter rażący, ale nie sposób stwierdzić, aby miało ono *in concreto* wpływ na treść prawomocnego wyroku, co nie pozwala uznać jego skuteczności w kontekście art. 523 § 1 k.p.k. Odnośnie zarzutu wskazanego w pkt 1 kasacji to stwierdzić należy, że sąd odwoławczy nie orzekał poza granicami zaskarżenia apelacją prokuratora (art. 433 § 1 w zw. z art. 434 § 1 pkt 3 k.p.k.), a jedynie prawidłowo zdekodował treść uchybienia wskazanego w apelacji. Podstawą orzekania na niekorzyść zgodnie z art. 434 § 1 pkt 3 k.p.k. jest stwierdzenie zasadności uchybienia podniesionego w środku odwoławczym, a nie formalnej prawidłowości zarzutu (art. 438 k.p.k.) wskazanego w *petitum* apelacji. To zatem uchybienie wskazane w apelacji na niekorzyść wytyczało granice orzekania na niekorzyść oskarżonego, a to, iż prokurator nie potrafił uchybienia przez siebie opisanego w apelacji prawidłowo – uwzględniając treść art. 438 k.p.k. – nazwać, nie zmienia zakresu kontroli sądu odwoławczego (por. w tej materii np. wyroki SN: z dnia 14 listopada 2001 r., III KKN 250/01; z dnia 9 lipca 2003 r., III KK 337/02; z dnia 5 kwietnia 2007 r., V KK 223/06; postanowienie SN z dnia 15 października 2003 r., III KK 360/02). Jasne jest przecież, że zarzuty odwoławcze to wskazane w środku

odwoławczym twierdzenia skarżącego o uchybieniach, których dopuścił się orzekający w pierwszej instancji sąd, ale nie zawsze nawet podmioty tzw. fachowe (prokurator, obrońca, a nawet Prokurator Generalny) potrafią prawidłowo te uchybienia sklasyfikować pod zarzuty, które ustawa procesowa opisuje w art. 438 k.p.k. Analizując apelację prokuratora dostrzec należy, że już w samym zarzucie, sformułowanym jako błąd w ustaleniach faktycznych, ujęto, iż wadliwie ograniczono i sklasyfikowano skutki zdarzenia w zakresie wskazanych osób, przy czym nie wskazano na to, aby to uchybienie było wynikiem błędnych ustaleń faktycznych. Z uzasadnienia apelacji, które przecież stanowi wyjaśnienie postawionego zarzutu, wprost zaś wynikało, że prokurator wskazywał, iż stopień zagrożenia wywołany przez pasażerów autobusu, którzy nie mieli zapiętych pasów bezpieczeństwa nie był porównywalny z „dominującym stopniem zagrożenia wywołanym przez oskarżonego”, a odwołując się następnie do teorii obiektywnego przypisania skutku, podniósł, że naruszenie przez pasażerów obowiązku korzystania z pasów nie doprowadziłoby do żadnego z negatywnych skutków, co więcej, nie spowodowałoby nawet stanu zagrożenia, gdyby tylko oskarżony nie zjechał na pas ruchu, którym poruszał się autobus marki M. M. Z tego powodu skonstatował, że „limitowanie” odpowiedzialności H. M. za naruszenie dóbr osobistych (zdrowia) pasażerów autobusu wyłączenie do następstw zdrowotnych w postaci objętej zakresem zastosowania art. 157 § 1 k.k. nie jest uprawnione (str. 8 i 9 apelacji). Przywołanie w dalszych wywodach opinii biegłego M. W. nie wiązało się z jej kwestionowaniem, ale tylko wskazaniem, iż biegły ten zastrzegł, że swoje wnioski sformułował w kategoriach prawdopodobieństwa, a więc – jak podkreślił prokurator – jako wnioski, które mają charakter hipotetyczny. Co istotne, sam prokurator dostrzegał, że zlecenie opinii w tym zakresie innemu podmiotowi nie doprowadziłoby do „rzetelnych ustaleń”; nie wnioskował zatem o dopuszczenie innego dowodu w tym zakresie. Te uwagi prokuratora wprost dowodzą, że uznawał, iż hipotetyczność opinii biegłego lekarza jest niewystarczającym elementem do ograniczenia skutków odpowiedzialności oskarżonego za spowodowanie katastrofy i wychodząc z tego założenia podniósł, że na gruncie koncepcji obiektywnej odpowiedzialności sprawcy za skutek nie można ograniczyć odpowiedzialności oskarżonego do takich skutków, jak uczynił to sąd pierwszej instancji. W konsekwencji skarżący wnosił o zmianę wyroku i

zakwalifikowanie czynu z art. 173 § 4 k.k. i wymierzenie surowszej kary pozbawienia wolności. W tych okolicznościach zgodzić trzeba się z sądem odwoławczym, że uchybienie wskazane w apelacji to nie wadliwe ustalenia faktyczne, ale obraza prawa materialnego, czyli niezakwalifikowanie czynu oskarżonego z art. 173 § 4 k.k., przy czym sednem tego problemu była kwestia prawidłowości przypisania oskarżonemu określonych skutków. Sąd odwoławczy nie wskazał przy tym, jakie przepisy prawa karnego materialnego zostały wskazane w apelacji jako naruszone, ale z treści rozstrzygnięcia oraz wywodów zawartych na str. 11-13 uzasadnienia wyroku można wywnioskować, że chodziło o wadliwą wykładnię art. 1 § 1 k.k. w kontekście zasady przypisania skutku jako elementu odpowiedzialności za czyn charakteryzujący się skutkiem (przestępstwo materialne) oraz w konsekwencji, naruszenie art. 173 § 4 k.k. poprzez nieprzypisania następstwa w postaci śmierci trzech osób i powstania u jednej osoby obrażeń ciała klasyfikowanych z art. 156 § 1 pkt 2 k.k. Dokonując korekty czynu w zakresie klasyfikacji skutków (ograniczonych w opisie czynu przez sąd pierwszej instancji) oraz kwalifikacji czynu, sąd *ad quem* nie wykroczył poza obszar normatywny zawarty w art. 433 § 1 w zw. z art. 434 § 1 pkt 3 k.p.k.

Zanim Sąd Najwyższy odniesie się do zarzutu w pkt 3 kasacji, musi wskazać z jakich powodów zarzut w pkt 2 nie mógł spowodować uchylenia zaskarżonego wyroku, choć od razu trzeba zaznaczyć, że jego postawienie jest zrozumiałe, zważywszy na rolę obrońcy, jaką jest maksymalne zabezpieczenie interesu procesowego oskarżonego oraz treść uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego. Otóż z uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego wynika, że powodem zmiany zaskarżonego wyroku w sposób opisany we wcześniejszej części uzasadnienia, było to, iż sąd ten uznał, że w sprawie tej nie wystąpiła negatywna przesłanka w stosowaniu koncepcji obiektywnego przypisania skutku w postaci tzw. „samonarażenia się”. Wyjaśnił dalej, powołując się na pogląd wyrażony w jednym z komentarzy, że przyjęcie tej negatywnej przesłanki nie następuje automatycznie, ale *„jest możliwe jedynie w przypadku, gdy zachowanie zgodne z istotą czynu zakłada brak zgody dysponenta dobrem, gdy chronionym dobrem jest jego indywidualna wolność, prywatność lub inne dobra”* (str. 15 uzasadnienia). Wywodząc dalej, że niezapięcie pasów bezpieczeństwa czy pozostawanie w autobusie w pozycji stojącej przez pasażerów, nie oznaczało zgody na utratę życia albo zdrowia, gdy nie mają

oni wpływu na naruszenie zasad ruchu drogowego przez sprawcę katastrofy, uznał, iż ustalone naruszenie zasad ostrożności w ruchu drogowym przez pasażerów nie było przyczyną ocenianej katastrofy. Taki wywód został zakończony pewnym stwierdzeniem: „*W konsekwencji należy uznać, że zakres odpowiedzialności oskarżonego obejmuje wszystkie ustalone skutki w postaci obrażeń ciała i śmierci niektórych pokrzywdzonych*” (str. 16). Dopiero po tym stwierdzeniu, które przecież dotyczyło obszaru prawa materialnego, sąd odwoławczy zarzucił sądowi pierwszej instancji słabość przyjętej koncepcji w innych obszarach. Ta dodatkowa argumentacja nie miała jednak znaczenia w zakresie uwzględnienia apelacji; ona niejako wspierała ten wywód, który już był zaprezentowany wcześniej (choć niezmiernie ubogi, o czym w dalszej części uzasadnienia). Z tego powodu trzeba stwierdzić, że owa dodatkowa argumentacja nie miała – jak się wydaje, przez pryzmat treści uzasadnienia – wpływu na to, jak apelację prokuratora sąd drugiej instancji rozstrzygnął. Jednym z tych obszarów było wskazanie, że charakter opinii biegłego był hipotetyczny, a ponadto, sąd odwoławczy wytknął sprzeczność opinii biegłego w odniesieniu do tej opinii dotyczącej 9 pasażerów, którzy doznali obrażeń ciała skutkujących naruszeniem czynności narządów ciała na okres powyżej 7 dni, by w końcu wyrazić pogląd, iż opinie wspomnianego biegłego nie powinny stanowić podstawy rozważań Sądu Okręgowego w zakresie odpowiedzialności oskarżonego za następstwa naruszenia zasad ruchu drogowego. Pogląd prawny jaki wyrażał sąd odwoławczy w tej sprawie dobrze wybrzmiewa także w ostatnim akapicie dotyczącym apelacji prokuratora. Sąd odwoławczy stwierdził bowiem, że w rudymenarnych przesłankach sprawiedliwości nie mieści się sytuacja, aby sprawca łamiący zasady ruchu drogowego, prowadzący potężny, wielotonowy pojazd i uderzający tym pojazdem w inny pojazd, w którym znajdują się pasażerowie, choćby niezachowujący wymogów prawa w zakresie własnego bezpieczeństwa, ale **nie biorący żadnego udziału w wywołaniu samego zdarzenia**, nie ponosił odpowiedzialności za jego zwykłe następstwa (str. 18 uzasadnienia).

Ustosunkowując się do zarzutu w pkt 3 kasacji trzeba stwierdzić, że w sprawie tej doszło do paradoksalnej sytuacji procesowej. Otóż sąd pierwszej instancji odrzucając formalnie koncepcję obiektywnego przypisania odpowiedzialności za skutek (w nieco kpiący sposób) w swoim wyroku ją zastosował (na co trafnie zwrócił

uwaga sąd odwoławczy), a afirmujący tą koncepcję normatywną sąd drugiej instancji w istocie ją odrzucił, opowiadając się za związkiem przyczynowym jako powiązaniem kauzalnym zachowania sprawcy ze skutkiem, abstrahując od tego czy do skutku – jako następstwa spowodowania katastrofy – mogło dojść w wyniku zachowania się innych osób uczestniczących w zdarzeniu. Co do takiego stanowiska sądu odwoławczego przekonuje silnie eksponowane w kilku miejscach uzasadnienia twierdzenia, że pokrzywdzeni nie mieli wpływu na naruszenie zasad ruchu drogowego przez sprawcę katastrofy i ich zachowanie nie było przyczyną katastrofy (str. 16 oraz str. 18 uzasadnienia). W konsekwencji wyrażony pogląd sądu odwoławczego oparty jest na odrzuceniu możliwości ograniczenia skutków katastrofy (którą spowodował w ruchu lądowym oskarżony) w związku z zachowaniem (w istocie – zaniechaniem wykonania obowiązku) pokrzywdzonych, w sytuacji, gdy ich zachowanie (zaniechanie) nie przyczyniło się do spowodowania samej katastrofy.

W tak postrzeganej koncepcji zachowanie pokrzywdzonych (jako działanie lub zaniechanie nakazanego działania) ujmowane było przez sąd odwoławczy tylko w kontekście współprzyczynienia się do zdarzenia kwalifikowanego jako spowodowanie katastrofy w ruchu drogowym, a nie w kategoriach współprzyczynienia się do skutków takiej katastrofy, wywołanej jako zdarzenia (spowodowanej) zachowaniem oskarżonego. Taki sposób wyłożenia zasad odpowiedzialności za skutek (w tej sprawie ten wskazany w art. 173 § 4 k.k.) jest sprzeczny z tym jak w orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz piśmiennictwie, teoria obiektywnego przypisania skutku jest opisywana, zwłaszcza w kontekście przestępstw drogowych. Uwaga ta jest istotna z tego powodu, że to na tej koncepcji odpowiedzialności za skutek deklaratywnie oparł się sąd odwoławczy, przywołując zresztą stosowne wywody z jednego z komentarzy oraz wskazując na brak możliwości przyjęcia istnienia negatywnego warunku obiektywnego przypisania skutku w postaci autonomii narażającego się (R. Królikowski [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do artykułów 1-31. Tom I*, M. Królikowski [red.], R. Zawłocki [red.], Warszawa 2010, s. 154). Odrzucając możliwość oceny zachowania się pokrzywdzonych jako elementu wskazującego na przyczynienie się ich do zaistniałych skutków, sąd odwoławczy uznał, że nie ma możliwości przyjęcia autonomii narażającego się, skoro pokrzywdzeni – choć nie zapięli pasów w autobusie na miejscach siedzących oraz stojąc w przejściu, pomimo

wolnych miejsc siedzących – swoim zachowaniem nie wyrażali zgody na utratę życia albo zdrowia, nie mając wpływu na naruszenie zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym przez sprawcę katastrofy (wypadku – str. 15 *in fine* – 16 uzasadnienia wyroku). Stwierdzić trzeba, że sąd odwoławczy wadliwie powołał się na tę okoliczność, co zresztą wynika chociażby z analizy cytowanego przez ten sąd poglądu w komentarzu (oraz przywoływanej tam publikacji Z. Jedrzejewskiego, *Zgoda dysponenta dobrem a struktura przestępstwa*, Prok. i Pr. 2008, z. 5, s. 36-37), w którym wskazano, iż na tę przesłankę (autonomię narażającego się) można powoływać się wtedy, gdy zachowanie zgodne z istotą czynu zakłada brak zgody pokrzywdzonego. Oczywiście jest przecież, że opis typu przestępstwa z art. 173 § 4 k.k. (czy też z art. 177 § 2 k.k.) zawiera w sobie brak zgody innych uczestników ruchu drogowego na narażania ich dobra w postaci utraty życia lub spowodowania uszczerbku na zdrowiu, a zatem akurat ta przesłanka aktualizowała się w rzeczonej sytuacji, a nie była z niej wyłączona. Już ten błąd – dość oczywisty, musiał skutkować przyjęciem trafności zarzutu opisanego w pkt 3 kasacji. Jednocześnie trudno nie dostrzec, że kluczowe wywody sądu *ad quem* w kwestii oceny możliwości wpływu zaniechania pasażerów autobusu na skutki spowodowanej przez oskarżonego katastrofy, obarczone były nie tylko tym wadliwym stwierdzeniem co do autonomii pokrzywdzonego (w takim obrazie normatywnym w jakim w komentarzu omówiono także inną przesłankę – kolizję odpowiedzialności za skutek), ale także stwierdzeniami, które lokowały wpływ pokrzywdzonych tylko na to, iż ich zachowania (zaniechania) nie miały wpływu na sam fakt zaistnienia katastrofy, a zatem na fakt zjechania samochodu S. na pas ruchu przeznaczony do jazdy w kierunku przeciwnym.

Tymczasem okoliczności nie kwestionowane w apelacjach, tj. opinie biegłego lekarza M. W. nakazywały spojrzeć na problematykę możliwego przypisania skutku zdarzenia drogowego wywołanego zachowaniem oskarżonego w inny sposób, tj. w sposób, który by uwzględniał, że warunkiem stwierdzenia odpowiedzialności karnej za przestępstwo materialne (skutkowe) jest przesądzenie, iż jego bezprawne zachowanie pozostawało z związku kauzalnym ale i w związku normatywnym z negatywnym skutkiem stanowiącym znamię czynu zabronionego (por. np. M. Bielski, *Obiektywne przypisanie skutku przestępnego w przypadku kolizji odpowiedzialności*

za skutek, PiP 2005, z. 10, s. 76-77 i cyt. tam poglądy nauki). W sprawie niniejszej rzecz sprowadzała się zatem do oceny, czy stwierdzone przez sąd pierwszej instancji naruszenie reguł bezpieczeństwa w ruchu drogowym, tj. naruszenie art. 39 ust. 1 ustawy – Prawo o ruchu drogowym, przez pokrzywdzonych, którzy ponieśli śmierć lub doznali ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (z wyjątkiem kierowcy autobusu) mogło być rozważane w kontekście przyczynienia się w takim stopniu do nastąpienia skutku z art. 173 § 4 k.k., w jakim wyklucza jego przypisanie (skutku) sprawcy katastrofy. Sąd pierwszej instancji takiej oceny dokonał i wskazał, dlaczego oskarżonemu nie można było przypisać skutków dalej idących niż naruszenie czynności narządów ciała na okres powyżej 7-miu dni (str. 35-36 uzasadnienia). Podkreślić należy, że takie postąpienie miało oparcie w opinii biegłego lekarza M. W., który stwierdził, iż w przypadku trzech osób, które poniosły śmierć, podróżowanie na siedzeniach autobusu w zapiętych pasach bezpieczeństwa czyniłoby zakres i charakter obrażeń ciała znacznie mniejszy oraz z **dużym prawdopodobieństwem** nie doszłoby do poważnych obrażeń ciała skutkujących zejściem śmiertelnym T. Kmiecika, T. Iwańskiego, M. B. (str. 17 opinii z 12 stycznia 2022 r. oraz opinia k. 1965-1966). Co istotne, biegły ten odnosząc się do obrażeń pokrzywdzonych, którzy zmarli, stwierdził, że najpoważniejsze obrażenia obejmowały klatkę piersiową oraz jamę brzuszną, i choć takie obrażenia teoretycznie mogłyby wystąpić w przypadku zapięcia w pasy bezpieczeństwa (przy silnym oddziaływaniu pasów bezpieczeństwa), to musiałyby to być wtedy pasy trzypunktowe, a zatem musiał być wówczas używany pas barkowy (k. 1966), którego przecież w autobusie nie było (autobus wyposażony był w pas biodrowy- uw. SN). Ta ocena sądu pierwszej instancji znajduje oparcie w poglądach przedstawionych na tę problematykę w piśmiennictwie oraz orzecznictwie Sądu Najwyższego. Nie opisując bogatego już dorobku piśmiennictwa w tej kwestii, trzeba choćby wskazać, że w kontekście kolizji odpowiedzialności za skutek ujmuje się zachowanie innego podmiotu bez którego skutek przestępny byłby mniej dotkliwy niż ten, który w rzeczywistości wystąpił, przy czym wyróżnia się wówczas przyczynienie się pokrzywdzonego do skutku jak i przyczynienie się podmiotu, którego odpowiedzialność jest badana, w zależności od tego, **jak ocenia się rodzaj i stopień naruszenia** przez te podmioty norm zakazujących wywołania skutku przestępnego lub norm nakazujących zapobieżenie

takiemu skutkowi, bez naruszenia których do skutku by nie doszło albo byłby on inny niż ten, który w rzeczywistości wystąpił (np. M. Bielski, *op. cit.*, s. 81-83 i cyt. tam piśmiennictwo; M. Kaszubowicz, *Obiektywne przypisanie skutku w wypadkach drogowych w orzecznictwie Sądu Najwyższego*, Prok. i Pr. 2016, z. 2, s. 90-91). Na aspekt „istotności” przyczynienia się pokrzywdzonego do zwiększenia ryzyka nastąpienia skutku zwraca się uwagę także w orzecznictwie Sądu Najwyższego, przyjmując, że jeśli przyczynienie się pokrzywdzonego nie jest istotne (także w aspekcie istotnego zwiększenia ryzyka już istniejącego, np. wywołanego przez innego uczestnika ruchu drogowego), to nie powinno ono ważyć na odpowiedzialność sprawcy wypadku (por. np. wyroki: z 20 maja 2010 r., II KK 306/09 i cyt. tam inne orzeczenia; z dnia 8 kwietnia 2013 r., II KK 206/12). Dodać należy, że aspekt istotności przyczynienia się pokrzywdzonych do skutku przestępnego w sytuacji braku zapięcia pasów bezpieczeństwa był już kilkakrotnie przedmiotem ocen Sądu Najwyższego (por. np. wyroki: z dnia 21 listopada 2007 r., IV KK 379/07; z dnia 5 marca 2013 r., II KK 169/12; z dnia 5 marca 2019 r., IV KK 73/18; z dnia 25 listopada 2021 r., IV KK 83/21). W orzeczeniach tych podkreślano, że niezapięcie pasów bezpieczeństwa może mieć fundamentalne znaczenie dla oceny skutku będącego następstwem czynu sprawcy wypadku. Podobną ocenę prezentuje się także w piśmiennictwie (por. np. M. Bielski, *op. cit.*, s. 86-89 a zwłaszcza s. 87 i podany tam w przypisie abstrakcyjny przykład). Prawdliwość oceny tej kwestii była zarzutem apelacji prokuratora, choć przyznać trzeba, że w istocie – jak wskazano na wstępie uzasadnienia – zarzut apelacji dotyczył wady normatywnego ograniczenia skutków odpowiedzialności karnej oskarżonego w oparciu o opinię biegłego (dla ograniczenia skutków które można przypisać oskarżonemu) w sytuacji jej „hipotetyczności” (choć dostrzec trzeba także to, że pominął prokurator w swojej apelacji rozważania biegłego na stronie 17-tej opinii z dnia 12 stycznia 2022 r.; por. także opinia na rozprawie – k. 1966 co do podtrzymania wniosków opinii pisemnej), co powinno ograniczać kontrolę odwoławczą do tego zarzutu, a nie prowadzić do konstatacji co do przydatności tego dowodu, co wynika z uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego, a co stanowiło naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 433 § 2 k.p.k. i art. 434 § 1 pkt 3 k.p.k. (str. 16 uzasadnienia). Co więcej, nie bez racji skarżący w uzasadnieniu zarzutu z pkt 2 kasacji wskazuje, że krytyka sądu odwoławczego co do

sprzeczności wewnętrznej opinii biegłego nie dotyczy tej części opinii, która dotyczyła najpoważniejszych skutków katastrofy i która spowodowała przyjęcie kwalifikacji z art. 173 § 4 k.k. Zauważyć ponadto należy, że zdanie, którym posłużył się sąd odwoławczy dla wykazania takiej sprzeczności (str. 17; pierwsze zdanie wypowiedzi biegłego na rozprawie głównej), nie stanowi zaprzeczenia opinii z dnia 14 grudnia 2022 r., skoro odnosi się do możliwych łagodniejszych konsekwencji w zakresie obrażeń ciała pasażerów (nie w sensie prawnokarnym).

Powyższa argumentacja uzasadnia rację skarżącego, że sąd odwoławczy dopuścił się rażącego naruszenia przepisu art. 173 § 4 k.k., a uchybienie to nie tylko mogło, ale miało, istotny wpływ na treść wyroku. W konsekwencji konieczne stało się uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu.

W toku ponownego postępowania odwoławczego sąd ten przede wszystkim zważy na kierunek uwzględnionej kasacji (co będzie miało wpływ na ocenę zarzutu apelacji obrońcy odnośnie nieumyślnego naruszenia zasady ostrożności w ruchu lądowym), a ponadto wnikliwie, z uwzględnieniem argumentów zawartych w uzasadnieniu wyroku, odniesie się do apelacji prokuratora i mając na względzie uchybienie wskazane w apelacji, rozstrzygnie zakres odpowiedzialności oskarżonego za następstwo (skutek) katastrofy, którą swoim zachowaniem spowodował.

Z tych powodów orzeczono jak w wyroku.

Barbara Skoczowska Jarosław Matras Małgorzata Wąsek-Wiaderek

[PGW]

[ms]